

VAMPYRER

-Av Patrik Carlsson

FORNTIDENS VAMPYRER

Alltsammans började med Lilit. Lilit är stammoder till världens alla demoner.

Enligt den äldsta hebreiska traditionen var Lilit Adams första hustru, skapad av Gud av lera och smuts. Lilit och Adam drog inte jämnt och hon lämnade honom. Adam beklagade sig inför Gud som då sände tre änglar - Sanvi, Sansavi och Semangelaf- för att få henne att återvända.

De hittade henne vid Röda havet, där hon lystet parade sig med obeskrivbara demoner och framfödde en mängd djävulskt perverterade varelser med en hastighet av över hundra om dagen. Hon vägrade återvända till Adam och Gud skapade honom då Eva.

Eva födde Guds barn, de vanliga människorna av denna världen. Lilit födde dess perverterade och fördömda, dess vampyrer och varulvar, dess blodsugare och bespottare.

Den judiska traditionen berättar om hur Lilit stal och mördade barn, vars blod hon sedan drack. Under lång tid skrev man "Sanvi, Sansavi, Semangelaf" (de tre änglarnas namn) på barnkammarens dörr för att hålla henne borta.

Lilit finns nämnd som "Nattens häxa" och i Jesaja 34:14 är hon omgiven av gamar, schakaler och ormar, medan marken är fylld av törnen, nässlor och tistlar.

I Babylonien och i Assyrien kallades hon Lamma.

Och Lilit var bara början. Hennes familj växte snabbt och bredde ut sig över alla forntidskulturer. I det gamla Rom fruktade man Lamia, Lilits lillasyster, en femme fatale som lockade till sig unga män, för att sedan döda dem genom att suga deras blod.

I det gamla Grekland hade man samma Lamia, men också Striga, en svart fågel som bara flög om natten och uppsökte barn för att suga deras blod - snarlik Aluka, "bloddjuret" eller "blodigeln", som vi möter i Bibeln (Ordspråksboken 30:15).

I det gamla Babylon fanns figuren Ekimme. Ekimme var själen av en död som inte kunde vila, en död som vandrade som vålnad genom världen. Om Ekimme träffade på en olycklig människa satte den sig fast på henne, sög näring ur hennes kropp och pinade och plågade henne tills man med djävulsutdrivning jagade iväg den.

Alla dessa tidiga mytiska figurer är steg på vägen mot den figur som några årtusenden senare blir den definitiva blodsugaren: Vampyren.

Och alla har de, liksom vampyren, mer eller mindre direkt uppstått ur den allt överskuggande betydelse människan alltid tillmätt sitt blod.

UR BLODETS BOK

Människan har alltid identifierat blod med liv, ända in i färgen.

Blod är rött, och rött är liv, liv som av sol och blod och värme.

Döden är svart, döden är natten.

I allt mänskligt myttänkande hela världen över har ingått offer till gudarna. Överallt där man offrade gav man det värdefullaste man hade: sitt blod.

I många primitiva kulturer menade man - liksom i Femte Moseboken - att "blodet är själen själv", och i de ritualer som följt de tidigaste och grymmaste har alla senare vätskor (mjölk, vin osv) varit blodets symboliska representanter.

Det är ett av de mest fundamentala dragen i religiös och magisk tro att "själen", själva livsprincipen, kan överföras till andra. Den som dricker en annans blod får något av hans liv, några av hans egenskaper och en del av hans styrka. I äldre tider var det vanligt att slaktaren drack av blodet när han fällt en ox, eller jägaren av det djur han hade dödat, hjort eller björn. Överföringen av blodet skulle skänka djurets kraft och kunskap.

Också denna folkstro är nära nog världsomfattande, och historien känner inte så få exempel på folkslag - från irena och gallerna till nyazeeländarna - som haft till sed att dricka slagna fienders blod.

De båda nyckelgestalterna i vår egen symbolvärld, Kristus och Satan, har också sina ritualer centrerade kring blodet. Den mytiska förvandlingen av Kristi blod ger, enligt liturgin, alla som dricker syndernas förlåtelse samt ett evigt liv. "Kristi blod, för dig utgjutet", mumlas det över hela den kristna världen vid varenda nattvardsgång.

I Johannesevangeliet (6: 53-57) citeras Jesus sålunda: "Den som äter mitt kött och dricker mitt blod har evigt liv, och jag skall låta honom uppstå på den sista dagen... Den som äter mitt kött och dricker mitt blod förblir i mig och jag i honom."

Och såsom Jesus, så ock Satan: Blodet uttrycker den definitiva pakten med Fan. Den som initieras i satanismen blir inte som den kristne döpt i vatten eller vin, utan i svavel, salt eller djurblod - människoblodets förklädnader.

På samma sätt föreskriver man sig åt Satan i blod, eftersom blodets ed är oåterkallelig. "Den som undertecknar med blod säljer sin själ" lyder ett gammalt talesätt.

Gamla dagars folkstro ansåg också att blod var läkemedel. I folktron vittnar blod om löften och förpliktelser och sammanbinder vänner och älskande med oupplösliga band.

Därför fanns också i stora delar av världen en rädsla för förlorat blod. I Afrika och delar av Europa skyddade man sitt blod så att det inte skulle råka i händerna på någon ond magiker som kunde använda det. Man trampade ner utgjutet blod eller täckte över det med jord, så att blodet inte skulle väcka demoner som annars skulle ha dragits till det.

Lika gammal är nämligen tron att blod har kommunikativ kraft eller kan användas i kommunikativt syfte. I Odysseen, Homeros verk från ca 700 f Kr, kommer Odysseus i elfte sången - till Limbo, mellan livets och dödens rike, Limbo där de dödas andar bor. De dödas andar har samma fysiska form som de hade i levande livet, men de har inte kraft nog att tala. Endast blod kan ge dem denna kraft.

Men när jag gjort mina löften och bitt till de prisade döda, grep jag fåren och höll dem fram över gropen och avskar strupen, och blodet strömmade mörkt, och då komma i massa nerifrån Erebos' djup de hädansomnades själar dessa kring gropen vimlade tätt på alla dess sidor under ett rysligt gny, och jag greps av den bleka förfäran.

Odysseus får syn på den gamle spåmannen Tiresias bland de döda själar som flockas kring blodgropen, och Tiresias dricker och berättar för honom att de levande döda i Limbo får något av de levandes krafter om de dricker blod.

Tiresias går, medan Odysseus sitter kvar:

Själv jag i tålig förbudan där satt till dess att min moder nalkades mörknade blodet och drack Hon kände igen mig och med bevingade ord hon klagande talte...

Aztekernas blodsritual

En av de många blodsritualerna var aztekernas. Den aztekiska kalendern fastslår att prästen vid vårdagjämning skall förrätta bröllop mellan Naturen och en jungfru för att därigenom återuppväcka majsens gudinna, Chicomecohuatl, som enligt kalendern dör och återuppstår med sådden (liksom Egyptens fruktbarhetsgudinna Osiris) ifall ritualerna utförs.

Ritualen går till så här: Bruden, jungfrun, i brudutstyrel och prydd med de dyraste juveler, dansar genom gatorna följd av en utmattad, drogad, tänd och rasande hop - en befolkning som hållit sträng fasta i en vecka. Man stormar fram mot Chicomecohuatis tempel, och där dansar bruden i trans natten igenom till musik av horn, flöjter och trumpeter, alltmedan människohopen ber och mässar.

I gryningen, när solen bryter fram, bugar sig massan som på en given signal och skär sig - med nål eller kniv - i örat, den ene efter den andre - och här tystnar musiken. Bruden erbjuds blodet, och prästen rusar därefter fram och skär av henne huvudet. Blodet från hennes hals och huvud samlas upp i ett fat och offras till jorden. Prästen får bruden och bär huden som dräkt i den avslutande glädjedansen.

Chicomecohuatl var långtifrån den enda av aztekernas gudar som krävde sådana offer.

Blodets dag

Liksom aztekerna hade också romarna sina blodsritualer. Den tredje dagen efter dåvarande nyårsafton, 24 mars, var blodets dag. Archigallusen, översteprästen, skar sig i armarna och offrade sill blod åt gudarna. Vild och barbarisk musik av klingande cymbalar, piskande trummor, högtidliga horn och skrikande flöjter ackompanjerade hans offer, och medhjälpare och åskådare föll ofta i trans, varunder även de skar och flådde sina egna kroppar med knivar för att utgjuta blodet över altaret.

Blodet var till Attis, Roms Osiris, som skulle stå upp ur graven styrkt av det. Och varje år efter blodets dag sken så ljuset, graven öppnade sig och guden stod upp från de döda.

DEN KLASSISKA VAMPYREN

"Det vill ha blod. Det sägs: Blod vill ha blod."

-Shakespeare: Macbeth

Blodsugare och blodsriter har funnits i alla tider. Den klassiska uppfattningen om vampyren tycks emellertid ha utvecklats i folktron först efter Kristi födelse.

Detta är folksägningens regler för vampyrens existens:

På dagen ligger vampyren i sin grav, försjunket i ett tillstånd av trans, som skulle likna sömn, om inte vampyrens ögon alltid vore öppna.

Vid midnatt förvandlar sig vampyren till dimma som tränger ut ur kistan och materialiserar sig som en människa med stora vassa hörntänder. Den böjer sig ned över sitt offer, som för att kyssa det, men hugger i stället tänderna i offrets hals och suger dess blod. Kvar blir två små röda märken - eller rättare sagt: två små vita märken med rött centrum - där blodet flutit ut. Vampyren är, som alla onda makter, särskilt aktiv och farlig när det är fullmåne.

Vampyren kan förvandla sig till en fladdermus eller en varg. Vampyren kan behärska elementen och förvandla sig till stoft, en anhopning småpartiklar vilka virvlar omkring som sandkorn i en ökenstorm.

Vampyren kan hypnotisera, dels med optiska hallucinationer, dels med sin skarpa blick.

Vampyren kastar ingen skugga, och den syns inte i speglar. Vampyren kan som dimma tränga sig in var som helst och har som människa enorma krafter. Vampyren kan se i mörker. Vampyrens farligaste fiende är solen, som vid sin

uppgång

förvandlar vampyren till stoft, ifall den inte hinner tillbaka till sin grav. I stora delar av världen är även vatten farligt, så vampyren kan inte korsa rinnande vatten.

Vampyren kontrollerar en del av djurriket, först och främst vargar, hundar, katter, råttor, fladdermöss och ugglor.

Vampyren känns framför allt igen på sin stank. Vampyren luktar av gravens förruttnelse, som om själva förruttnelsen förruttnat. Lukt av död och blod.

Vampyrens yttre kännetecken är - förutom de vassa hörntänderna - sammanvuxna ögonbryn, utomordentlig blekhet, långa vassa naglar samt hårväxt i handflatorna.

Vampyrens läppar är dessutom starkt rödfärgade och svullna, blicken skarp och diaboliskt gnistrande.

Ytterst sällan dricker vampyren så mycket blod att offret dör, oftast bara tillräckligt för att tillfredsställa ett dygns törst. Sedan återvänder vampyren natt efter natt. Offret - som ofta, men långtifrån alltid, är av det motsatta könet - blir blekare och svagare för var dag, men har bara vaga minnen av den nattliga akten eftersom vampyren hypnotiserat det.

Offret kommer självt att bli vampyr. Vampyrismen förs vidare genom att varje människa som blir biten av en vampyr själv blir vampyr, så att cirkelns ringar för evigt utvidgar sig och fler och fler odöda blir det oundvikliga och djävulska resultatet.

ALL VÄRLDENS VAMPYRER

"Det fanns tider, då vampyrerna var lika talrika som löven på träden eller bären på en buske, och aldrig var de överksamman, utan vandrade om natten runt bland människorna."

-Rumänsk folksaga

Den gamla världen

Rumänien är Europas Vampyr-Mecka: Traditionen går längre tillbaka än någon annanstans, och än i dag är den mer utbredd där än på någon annan plats.

Och i Rumänien räknar man med två slags vampyrer, den döda och den levande, Stigoj och Moroi, och enligt den gamla tron mötte de levande vampyrerna de döda vissa nätter på nedlagda kyrkogårdar eller djupt inne i mörka skogar, och så lärde de döda den levande vampyren sina hemligheter, och därför är Rumäniens vampyrer de enda som lever tillsammans i grupper, i vampyrkollektiv.

Ordet strigoi betyder "den som ropar" och är mycket gammal symbol, och dem gamla säger att den kunde vara en ande som kunde både skada och hjälpa denna beroende på hans lynne, och moroi var som en zombi en kropp utan själ som användes av häxor för att utföra visa ärenden.

Och den bulgariska vampyren - Vepir eller Krvoijac - är speciell genom att den inte är en död mans kropp besatt av en demon, utan istället en mänsklig själ i en hopplös mytisk revolt mot dödens ofrånkomlighet. Och den bulgariska vampyren hade inte ett ben i kroppen och dess kött var som en svamp.

Och den grekiska vampyren invandrade från de slaviska folken, och den grekiska vampyren kom att heta Vrykolakas, som tidigare betydde gengångare.

Och på detta vis spred sig vampyrerna i Europa, och ungrarna fick sin Vampir, som blev det gemensamma namnet ett par hundra år senare, och polackerna fick sin Upier eller Upierzycza, och ryssarna fick sin Vurdalak eller Upjerzji, och albanerna fick sin Sampiro, och kretensarna fick sin Katalkanas, och hebréerna fick sin Motzetz Dam. Och vampyrerna vandrade över i den romanska kulturen, och fransmännen fick Le Vampire och spanjorerna El Vampiro, och italienarna Il Vampiro och portugiserna sin Bruxsa, och till sist nådde vampyren nordvästra Europa och engelsmännen mötte The Vampire och holländarna, danskarna, svenskarna och tyskarna sin Vampyr.

Den nya världen

Och långt innan danskarna kände vampyren fanns den i Afrika som återuppstånden demon, och i Östafrika hade den namnet Owenga medan Västafrika kände den som Otgiruru.

Och i Amerika fanns det vampyrer. Det gamla Mexiko kände dem under namnet Cuapipiltin eller Cuateteo, och de var oftast kvinnor liksom i Västindien där de kallades Loogaroos.

Och i Asien fanns det vampyrer, och i synnerhet Indien har så många typer att de bör stå för sig själva, och Kina hade sin Kiang-tsi som kännetecknades av sina långa fingernaglar och det vita hår som täckte hela hans kropp, och Kiang-tsi var allmänt fruktad och kunde bara förgöras genom att brännas, och i det gamla Kina satte man ut sina döda för att de skulle förruttna i luften och undgå att bli besatta av Kiang-tsi.

Indien

Indien är alla myters största skattkammare. I Indien är varje by bräddfyllt av legender om gudar och gengångare, helgon och häxor, djävlar och demoner - alla med sin egen kraft och sina speciella egenskaper, och alla högt värderade.

Den överordnade chefsdemonen, Indiens Lilit, är Rakshasa, ett allestädes närvarande väsen.

William Crooke, Folklore of Northern India:

"Rakshasa vandrar omkring i den i mörka natten, han härjar på kyrkogårdarna, stör offerceremonier och heliga ritualer och dricker människoblod, han uppväcker döda kroppar, han vill bara människorna ont... Han kan anta

nästan vilken skepnad som helst, hans ande är som en blåsande vind, han kan utsträcka sin räckvidd över hela landskap och han känner lukten av mänskligt kött varhelst det försöker gömma sig..."
Under Rakshasa står en familj av vampyrer där var och en har sin speciella inriktning.
Jigar-Khor, alltid kvinnlig, berövar människor deras lever och blodet kring denna;
Hant-Pare, båda könen, kan bara suga blod ur människor som har ett öppet sår, vid vilket den kan suga sig fast som en blodigel;
Hanh-Saburo, alltid manlig, lockar in män i djupa skogar med hjälp av de hundar han har kontroll över, för all där dricka deras blod;
Vetala, alltid kvinnlig, suger blod hos sovande kvinnor;
Pisachaerna, båda könen, suger blod av det motsatta;
Pénangal (eller Panangglan) och Mah anah, två olika vampyrstammar som koncentrerar sig på barn, sistnämnda speciellt på nyligen avlidna barn (man hör dem enligt folktron ofta på kyrkogårdar, där de frambringar underliga läten);
och till sist Hantu-Dor-Dong, som lever i klipphål eller i branter, men vilken - såsom varande den lägsta av Indiens vampyrer - uteslutande suger blod ur hundar och vildsvin.

De har kommit från graven,

De har kommit från graven...

Allt som är ont har kommit ut och sluppit lös

och de dansar som en virvelvind

De har kommit från graven...

De onda andarna, demonerna, gengångarna, djävlarne

De har kommit upp genom marken

De har kommit upp från underjorden

och Himlen känner icke dem och deras väg. (Babylonisk inskrift ca 5000 f.Kr.)

"Dock får du, så mycket dig lyster, slakta och äta kött inom vilken som helst av dina städer, i mån av den välsignelse som HERREN, din Gud, giver dig. Både den som är oren och den som är ren må äta därav, så som vore det gasell eller hjortkött.

Men blodet skolen I icke förtära; I skolen gjuta ut det på jorden såsom vatten."

Femte Moseboken 12. 15-16

Vem blir vampyr?

Ett grekiskt dokument från 1600-talet berättar vilka som är möjliga och sannolika vampyrkandidater. Det är som följer:

- 1) De som begravs utan de tillbörliga och fullständiga ritualerna;
- 2) De som möter en plötslig och våldsam död (inklusive självmord) eller de som mördats utan att deras mördare blivit tillbörligt straffade;
- 3) Barn som avlats eller fötts på en av de av kyrkan instiftade helgdagarna, samt dödfödda barn;
- 4) De som dör utan att vara döpta, eller frånfallingar
- 5) De vars döda kroppar en katt eller annat djur passerat över,
- 6) De som ätit köttet av ett får som dödat av en varg;
- 7) De som fört ett ont, omoraliskt leverne;
och
- 8) De som utövat svart magi.

VAMPYRENS VILLKOR

De grekiska orsakerna är i stort sett representativa för hela medeltidens vampyrtraditioner, men det finns lokala varianter.

Således blir i Rumänien den person vampyr, som föds utanför äktenskapet av föräldrar som själva fötts utanför äktenskapet; i Bulgarien (och på flera andra platser) blir den sjunde sonen, i synnerhet om fadern också är sjunde son, vampyr; i Kroatien den som begår blodskam med sin egen mor, och i Dalmatien den som avvänjts från bröstet alltför tidigt.

Vem är vampyr?

När man skulle avgöra om en uppgrävd person var vampyr eller inte följde man följande riktlinjer, i Polen på 1600-talet:

- 1) Finns det ett antal hål, stora som en vuxen mans fingr, i jorden över graven?
- 2) Har det uppgrävda liket några avvikande kännetecken:
 - a) vidöppna ögon
 - b) röd hudfärg
 - c) bristande tecken på förruttelse?
- 3) Är hår och naglar utvuxna som på en levande?

4) Finns det två små blyartade bleka märken i nacken?

5) Är svepningen delvis anfrätt?

6) Finns det blod i likets ådror?

7) Är kistan fylld av blod?

8) Ser kroppen välnärd ut?

9) Är lemmarna helt rörliga?

Ofta blev vampyren avslöjad genom att man förde en kritvit, på sina håll kolsvart, hingst över varje grav på kyrkogården. Fanns det någon grav som hingsten inte ville eller kunde gå över så var det vampyrens.

Eleonora

Ingen av dessa faktiska vampyrberättelser är kanske så märklig som historien om den rumänska flickan Eleonora. Eleonora, vilken som 13-åring blev världsberömd i början av 1920-talet, plågades av en demon som bet henne och som aldrig kunde spåras. Varje morgon vaknade hon med bett, rispor och hål i halsen, sår som oavsett vad man kallade dem - liknade tandmärken. Hennes fall väckte så stor intresse att Eleonora från Rumänien flögs till England för att undersökas av framträdande expertis. Oavsett bevakning under natten var såren nya och friska varje morgon, och trots alla undersökningar och observationer kunde man inte fastslå någonting.

Eleonora levde i övrigt ett normalt liv och dog i 50-årsåldern. Hennes fall har påmint många om det man kallar "stigmata", troende kristna som framkallar Jesu sår från korset genom ren tro eller hypnos.

Eleonora hade ett namn för den ande som bet henne i halsen livet igenom: Hon kallade den Dracul, rumänska för "djävul".

Hur vampyren utplånas

Ett rumänskt medeltida recept för vampyrutdrivning innehåller följande punkter:

- 1) Driv med ett slag en påle rakt genom hjärtat eller naveln;
- 2) Placera små stenar eller högar med rökelse på lemmarnas yttersta delar,
- 3) Fyll vampyrens mun med vitlök;
- 4) Strö hirs över kroppen;
- 5) Lägg liket med ansiktet nedåt när det begravs på nytt;
- 6) Bind vildrosor runt kistan.

Ofta brukade man dessutom skära av huvudet och fylla det med vitlök. Den använda pålen skulle vara av trä, gärna ask, hagtorn, järnek eller asp.

Liksom varje östeuropeiskt land fick sina egna lokala vampyrer fick de också sina egna utdrivningstraditioner.

Varianter uppstod och sederna växlade från trakt till trakt.

Rumänien uppvisade en rik flora av metoder. I distriktet Zarnesti drev man en treudd genom hjärta och ögon (samt genom bröstet på kvinnliga vampyrer), och innan man grävde ned kistan igen gjorde man graven djupare. I distriktet Romanati lade man vampyren naken i en säck och stänkte viggvatten på dess kläder och ägodelar, varefter man lade tillbaka dem i kistan medan kroppen högs i småbitar och kastades på elden, där vartenda stycke kött och ben skulle förtäras av lågorna, eftersom bara en liten kvarvarande bit var nog för att återuppväcka vampyren.

På andra platser i Rumänien tog man ut vampyrens hjärta och skar det i två halvor.

I Bulgarien använde man visserligen också pålgenomborrning, men inte som dödsstöt, utan för att släppa ut vampyrgaserna. Metoden i Bulgarien var magi, häxkraft, och uppdraget överläts ofta åt traktens häxa, som var bäst skickad att finna vampyrens grav. Gravens öppning spärrades för med mänskliga exkrementer blandade med giftiga örter.

En annan bulgarisk specialitet var tron på att vampyren- liksom andarna i de gamla orientaliska legenderna - kunde fångas i en flaska. Häxan lade sig i bakhåll, beväpnad med en helgonbild, och överraskade vampyren. Vampyren tog till flykten när han såg ikonen, och häxan förföljde honom nu hotfullt, svängande sin helgonbild i luften. På detta vis jagade häxan vampyren i riktning mot sin flaska, och om vampyren väl kommit nära flaskan hade han ingen annan utväg än att försvinna in i den. Häxan korkade igen flaskan med en bit av den använda helgonbilden och kastade - med ett vilt skrik - flaskan och vampyr på en brinnande eld.

I sex dagar höll man sedan elden kring vampyrens grav vid liv, för att inga andra av mörkrets makter skulle försöka återuppliva vampyren.

I Polen hade man en tredje specialitet: När blodet strömmade ur den genomborrade vampyrkroppen samlades det upp, blandades med mjöl och bakades till bröd. Den som åt av detta bröd skulle resten av sitt liv vara skyddad mot vampyrer.

I Ungern lade man till pålen genom hjärtat också spik genom tinningarna.

I Grekland högg man av huvudet och brände det.

På Kreta högg man av det och kokade det i ättika.

I Makedonien hällde man kokande olja över vampyren och slog spik i naveln.

I Albanien använde man en dolk i form av ett kors vid spetsen av det.

I Dalmatien använde man en hagtornsgren vid genomborrandet.

I Bayern lade man ett mynt i vampyrens mun.

I Preussen fyllde man graven med vallmofrö.

Och så vidare. Andra lokala varianter är t ex citroner i munnen, spik i halsen, avhuggna tår pistolskott med silverkula.

Metaller som används mot vampyrer är oftast silver och bly. Förutom vitlök, hagtorn och vildrosor är också ibland rönnbår och tistel verksamma medel mot demonen.

Särskilda typer

Med vampyrernas utbredning ökade också skillnaderna i utseende. Den bulgariska vampyren visade sig bara ha en näsborre, medan den polska vampyren föddes med tänder och senare utvecklade en vass, spetsig, svärdsliknande tunga. Bayerns vampyr föddes med ett extra hudlager. Rumänska vampyrer fick alltid grå ögon, medan de irländska alltid hade svarta.

Och en uppsjö av olika vampyrtyper uppträdde under medeltiden.

Incubus-Från latinskan och betyder "börda" eller "tyngd", vilket som syftar på att de som har haft nattbesök, har vittnat om att de känt ett tryck över bröstet under tiden. Incubus är manliga sexuella astral väsen som kommer om natten och "leker" med kvinnor, ibland tömmer de kvinnorna på kraft och de vaknar matta och svaga. Succubus är kvinnliga motsvarigheter som nattens väsen. De tömmer män på dess säd och krafter. Annars har de samma egenskaper.

Dhampiren var ett begrepp i bruk bland zigenare i Östeuropa, betecknande ett slags passiv vampyr, en son till en vampyr. Dhampiren kunde hitta vampyren, eftersom han som hans kött och blod hade ärvt dennes magiska egenskaper. Dhampiren var en särskilt ockult länk i folktron och var mycket eftertraktad vid vampyrbekämpning. Dagsljusvampyren fanns endast i Polen och i Ryssland. Tvärtemot traditionen visade den sig bara mellan middag och midnatt.

Judas barn är en grupp vampyrer, kända i Rumänien, Bulgarien och Serbien. De är alla rödhåriga, som Judas var, och de dödar ögonblickligen sina offer med ett enda bitt som fullständigt tömmer dem på blod. På offrets kropp finner man djävulens stigmata inbrända, tre märken: XXX. Dessa märken symboliserar Judas trettio silverpenningar för Kristi blod.

Loogaroc är en av Grenadas vampyrer, pensionärvampyrer som alltid är äldre damer, vilka ingått en pakt med Djävulen och som därför är förpliktade att förse honom med en nattanson blod.

Varcolaci är en mytisk-kosmisk vampyr som endast var känd i Rumänien. Varcolaci nöjde sig inte med levande människor, utan var i stånd att förtära både solen och månen. När månens skiva blev röd- eller kopparfärgad var det den röda månens blod som flöt ur munnen på Varcolaci.

Vrykolauos var en i Grekland känd övervampyr, en kombination av vampyr och ande som hade makt att uppväcka de döda ur deras gravar och sända ut dem för att hålla fest på de levande. Yrykolatios böll huvudsakligen till på ön Santorini, Greklands ockulta centrum.

Danmark

Också i Danmark har man känt till den bestraffningsmetod som traditionellt kom vampyrer till del. I Saxos danska krönika (Gesta danorum), första boken, berättas det att medan Odin var bortrest "kom en viss Mid-Odin, ryktbar för sina trollkonster, och grep tillfället att upphöja sig Själv till gudom, genom att inbilla folk att en gudomskraft farit i honom. Det lyckades honom också att skaffa sig dyrkare..."

Men, fortsätter Saxo: "Likväl så snart Odin kom hem, tog denne häxmästare, vars konster misslyckades, till flykten... men folket samlade sig och Mog ihjäl honom. Nu kunde man se, vilken sort han var av, ty ingen kunde komma i närheten av hans gravplats, utan att strax mista sitt liv, så han gjorde sig nästan värre beryktad i graven än tidigare i livet, och återgäldade dem, som slagit ihjäl honom, med världens alla olyckor. För att stävja ofoget, grävde invånarna upp honom igen, högg av hans huvud och slog en påle genom hans hjärta, och så fick de slutligen frid."

VARULVEN

Vampyrens närmast familjemedlem i myt och sägen är varulven. Varulven kallas lycantrop, och tron på dess existens lycantropi. Lycantropi är således beteckningen för den gamla folkliga tron att människan vid vissa tillfällen kan förvandla sig eller bli förvandlad till en varg eller ett annat djur i sin djurgestalt kommer denna människa att döda och äta människor. När den såras eller dödas återfår varulven sin mänskliga skepnad. Om den blivit sårad i sitt vargtillstånd kommer motsvarande sår att finnas på den mänskliga kropp som ursprungligen transformerade sig. Den kan endast dödas om den skjuts med en kula av silver, helst välsignad av en präst eller märkt med ett kors. Lycantropi-Från grekiskans "lukos"-varg och "anthropos"-människa. En tro att människor kan förvandlas till varulvar. Denna tron finner man över hela världen och i olika kulturer. I Europa så kan nog många av dessa fall tillskrivas den hallucingena mjöldrygan, en slags svamp som trivdes att växa bland sädesfälten och folk fick i sig den via brödet.

Varulven äter kött medan vampyren suger blod, men därutöver finns en viktig skillnad: Varulven är dödlig, den har bara ett liv, den kan dödas, medan vampyren är odödlig. Men å andra sidan återuppstår varulven ofta som vampyr. Under hela medeltiden ansågs lycantropi vara en form av svart magi. Häxor och trollkarlar förvandlade sig till vargar med Satans hjälp, menade man. Under 1500- och 1600-talet blev hundratals föregivna varulvar bokstavligen slitna i stycken för all man skulle se om de - som myten sade - hade varghår under människohuden. Mellan 1520 och 1630 undersökte och protokollförde man i Europa 30000 fall av varulvar.

Den första noteringen om varulvar i Europa finner vi hos Plinius den äldre, vars naturhistoria berättar om "dessa människor, som vid fullmåne hungrar efter rått människokött". De gamla norska och isländska Volsungasagorna berättar om nordeuropeiska varulvar, Tusen och en natts sagor om de orientaliska. Varulven är dock huvudsakligen europeisk, även om man utanför Europa finner samma figur anpassad till andra länders djurliv. I Malaysia hade man vartigrar, i Afrika varleoparder (wengwa), i USA har man hört talas om varkoyoter. På andra ställen i Afrika och Asien har man fruktat varhyenor (boudar), varschakaler, varlejon - och till och med en varflodhäst.

VAMPYREN UNDER MEDELTIMEN

"Om det finns någonting i världen som är sant, så är det att vampyrer existerar. Det finns officiella rapporter, pålitliga personers vittnesbörd, läkares, prästers och domares uttalanden; det finns ingen anledning att tvivla."

Jean -Jaques Rousseau, på 1700-talet

Fallet Arnold Paole, 1732

Hela medeltiden igenom trodde befolkningen i Europa på vampyrernas existens, och otaliga undersökningar genomfördes.

Fallet Arnold Paole var en klassisk vampyrundersökning, och det är ett av århundradets mest omfattande och väldokumenterade fall.

Historien började 1727 då en viss haiduk, en ungersk soldat, vid namn Arnold Paole dödades i sin hemby Medregia när ett helt lass hö genom en olyckshändelse begravde honom.

Trettio dagar efter hans död dog fyra människor i byn av vampyrism, och man kom att tänka på en historia som Arnold Paole ofta hade berättat, en historia om hur han en gång hade blivit hotad och utnyttjad av en turkisk vampyr i Serbien. Arnold Paole hade fruktat detta, för också han trodde att de som blivit infekterade av vampyrism skulle bli vampyrer efter sin död och börja suga blod ur andra. Men han hade försökt rena sig från smittan genom att äta jord från vampyrens grav och gnida in sin kropp med dess blod.

Ändå hade detta, menade byborna, inte hjälpt, och då han grävdes upp fyrtio dagar efter sin död visade Arnold Paole också alla tecken på att vara vampyr. Hans hår, naglar och skägg hade vuxit, hans kropp var rörlig, hans ådror fyllda av flytande blod som hade stänkt ner hans svepning.

Hadnagyn, distriktets guvernör, var närvarande vid uppgrävningen och han beordrade att en påle, som brukligt var, skulle drivas rakt genom kroppen, varvid liket utstötte ett

ljudligt skrik som vore det fortfarande levande. Därpå skars huvudet av, och kroppen brändes. Och därefter gjorde man samma sak med de fyra döda personerna, så att inte heller de skulle förorsaka mer vampyrism och död.

Alla dessa åtgärder visade sig emellertid otillräckliga, för fem år efter Arnold Paoles död tilltog vampyrismen igen i Medregia, långt värre än förut, och flera av byns invånare föll offer. Inom tre månader drabbades, som av en rasande epidemi, sjutton människor av båda könen och alla åldrar, och de dog utan tecken på andra eller tidigare sjukdomar. Man fick upp ett spår när en av de drabbade, en viss Stanoska, dotter till haidouken Jotuitzo, en natt vaknade skräckslagen och drypande av svett och skrek att hon hade sett vampyren, och att det var bonden Millos son som var död sedan tre dagar. Millos son grävdes upp och visade sig vara vampyr. Guvernören beslöt att företa en noggrannare undersökning.

Man företog då en grundlig inspektion av Medregias kyrkogård, och man fann berättar annalerna inte mindre än sjutton vampyrer, vilka alla genomborrades, halshöggs och brändes, varefter deras aska kastades i floden.

Bland de avslöjade vampyrerna fanns, enligt den omsorgsfullt förda läkarboken:

1. En kvinna vid namn Stana, tjugo år gammal, död sedan tre månader funnen i vampyrillstånd... Huden och naglarna på händer och fötter var lösa, men då man avlägsnade dem visade sig ny hud och nya lager under.
2. En kvinna vid namn Milizia, död efter tre månaders sjukdom. Liket hade legat i graven i över 90 dagar... En haidouk som känt henne sade att hon såg sundare och frodigare ut än någonsin i levande livet.
3. Ett åttaårigt barn, även det begravt i 90 dagar.
4. Sonen till en haidouk, Milloc, 16 år gammal, begravd sedan 9 veckor
5. Joachim, son till en haidouk, sjutton år gammal Hade varit begravd i åtta veckor.
6. En man vid namn Rusha, död efter 10 dagars sjukdom, begravd sedan sex veckor.
7. En tioårig flicka, död sedan två veckor.
8. En kvinna, gift med bonden Hadnuck, begravd sju veckor tidigare, samt hennes åtta veckor gamla son, begravd i tre veckor. Dessa två var gränsfall i begynnande upplösning, men man vågade inte ta några risker.
9. En tjänare vid namn Rhade, 23 år gammal, död efter 3 månaders sjukdom, begravd i fem veckor - även han delvis i upplösning
10. Haidouk Stanco, 60 år gammal, begravd i 6 veckor.
11. Haidouk Millac, 25 år gammal, begravd i 6 veckor.
12. Stanjoika, gift med en haidouk, 20 år gammal.

Varje enskilt fall bokfördes, alla undersökningarna företogs officiellt och i närvaro av vittnen, och alla processer blev utförda med yttersta omsorg. Präster, läkare och officerare ledde och följde uppmärksamt undersökningarna, och en kopia av handlingarna i målet sändes till högre ort som godkände målsbehandlingen.

Den öppnade graven

Oavsett vilka andra orsaker man på medeltiden kunde ha för att tro på vampyrer fanns i synnerhet en tungt vägande: Den vanligt förekommande begravningen av ännu icke döda människor.

Det hörde till nattens ordning på medeltiden att man menade sig höra liken tala eller att man vid uppgrävning fann att de hade vänt sig, hade bitit i sina liksvepningar eller i sina lemmar, så att blodet flöt.

Man kan lätt föreställa sig denna situation: en skendöd människa begravs och vaknar i sin grav, desperat, kippande efter andan, väl vetande att graven inte kommer att öppnas. Denna Edgar Allan Poe artade skräckvision, ensam i graven med kistlocket och mörkret, blev verklighet för många under dessa år.

I Frankrike skrev fysikern Brutier på 1700-talet en pamflett om dåtidens osäkra dödsriterier. I den hävdade han att "av 181 fall var 55 levande begravda, 4 levande dissekerade, 53 vaknade i sina kistor innan de begravdes, och 72 andra blev förklarade döda medan de fortfarande var i livet".

Det finns minst fyra sjukdomar som kan ha lett till dödsförklaringar: kataplexi, sömnparalysi, katalepsi och transtillstånd.

Kataplexi får patienten att mista rörligheten och sluta ögonen, så att endast medvetandet fungerar. Patienten kan inte röra sig, ej heller tala endast uppfatta. Ett smärtsamt, men som regel kortvarigt tillstånd som varar ett par minuter.

Sömnparalysi är en mildare form av kataplexi. Tillståndet kan som regel hävas genom beröring, slag eller massage.

Katalepsi är ett tillstånd där varje frivillig rörelse upphör och kroppen praktiskt taget blir en trasa eller en docka, okänslig och kall med långsam puls. Katalepsi är oftast av nervöst ursprung, besläktad med tillstånd som hypnos, hysteri och epilepsi. Anfallet kan vara i dagar och katalepsin är därför den farligaste av dessa sjukdomar.

Trans, som bl a är känt från fakirer som låter sig begravas levande, kan förefalla dödsliknande.

Dr Herbert Mayo, professor i anatomi vid King's College i London, skrev 1851 en epokgörande rapport, *On the Truths Contained in Popular Superstitions* ("Sanningen bakom allmänt spridd vidskepelse").

Han avslutade: "Så låt oss avslutningsvis säga, på sätt och vis inte fullt så skräckinjagande (som vampyren), men nog så makabert: Att de lik man funnit i det s k vampyrillståndet helt enkelt blivit begravda på ett normalt sätt, levande och alltjämt i livet en tid efter begravningen, att de kort sagt var normala människor som blev levande begravda."

Samma åsikt hyste den förste samtida historiker som studerade vampyrmyterna ur vetenskaplig synvinkel, den egensinnige franske benediktinermunken Augustin Calmet (1672-1757), vilken vi har allt att tacka för mycken kunskap. Calmet gick som ung i kloster och tillbringade hela sitt liv där med studier och skriftställarskap utan att bry sig om de inflytelserika poster han erbjöds. Han utgav otaliga skrifter om Bibelns utveckling och uttolkning, men däremellan hade han tid och intresse att skriva den avhandling som kom att heta *Traité sur les apparitions des esprits et sur les vampires; ou les revenans de Hongrie, de Moravie, etc.*, skriven 1746.

Calmet väger för och emot vampyrens existens: "Hur kan de resa sig ur sina gravar och vända tillbaka till dem igen utan att ens röra jorden: och hur skulle de kunna visa sig i sina egna kläder och finna föda? Varför då vända tillbaka till gravarna? Varför icke helt enkelt stanna kvar bland de levande? Varför förfölja och plåga dem som borde vara deras närmaste och som aldrig har gjort dem något ont? Om allt detta är illusioner, som offren har, hur kan det då komma sig, att vampyrerna blir funna oförrutnade i sina gravar, ännu fuktiga och fulla av blod, och med gytjiga fötter helt kort efter det, att de har visat sig i byn, och att inga av dessa tecken står att finna hos andra lik, som har begravts på samma kyrkogård vid samma tid? Varför upphör hemsökelsen efter det att kropparna bränts eller genomborrats med en påle? Är detta också blott simpel vidskepelse, som skänker trygghet åt bönderna? Hur kan det komma sig, att dessa händelser uppträder så regelbundet i denna del av världen, och att denna vidskepelse - om den är det - inte minskar, utan tvärtom tilltar med upplevelsens vanlighet?"

Det har givits många förklaringar till dessa händelser. Först och främst har några förklarat dem för mirakler. Därefter har andra hållit dem för intet annat än resultat av en levande inbillnings kraft eller en otrolig vidskepelse. För det tredje har åter andra en enkel och naturlig förklaring: Dessa människor var alltjämt levande. För det fjärde har andra hävdade, att detta måste vara Djävulens verk. För det femte menar ytterligare andra, att det icke är de döda, som sätter tänderna i sitt eget kött eller förtär sina svepningar, utan ormar, råttor, mullvader, vargar eller andra glupska bestar." Calmets egen slutsats blev:

"De gamla grekernas tro på, att andarna återvände efter att ha övergett kroppen, var inte förnuftigare än vår tids tro på gengångare och vampyrer. Okunskap, fördomsfullhet och fruktan har närt dessa fantasifyllda griller och när dem den dag i dag."

MÄNNISKOVAMPYREN

Så långt medeltiden. Men både före och efter den, medan mytvampyren utvecklades och bredde ut sig, existerade en helt annan typ av vampyr: Den helt igenom materiella, människovampyren. Igenom historien har det funnits otaliga människor som ägnat sig åt bloddrickande. Ofta har dessa varit mer eller mindre rubbade massmördare som gilles de Retz, J G Haih etc. Men här kommer vi endast att gå in på de två mest beryktade och kändaste legenderna: Báthory och Vlad Pålspetsaren, mera känd under namnet Dracula.

Även i dessa dagar finns det sällskap som sysslar med blodrickandets konst. Dessa är ofta människor som får en kick igenom att snitta sin partner med en skalpell och på så sätt förtära lite av dess blod. Detta är en rätt harmlös form av vampyrism (förutsatt att de har sin blodgivares samtycke). Enligt RFSU är detta en form av sexuell böjelse. Det finns även en kategori av svartmagiker som reser astral om nätterna och suger livskraft ur andra. Det finns även

en form av vampyrer som suger kraften ur andra människor, sk psykiska vampyrer. Det finns de som gör detta helt medvetet och så finns det de som är helt omedvetna om vad som sker. Folk blir ofta matta i deras närvaro, utan att de förstår varför.

ELIZABETH BÁTHORY

En av de platser där tron på vampyrer genom tiderna varit mest rotad är dalarna i Karpaterna. De levande-döda man fruktar här är nästan alltid kvinnor - kvinnor som strövar omkring på natten i skepnad av vargar eller svarta katter som söker människoblod i alla dess olika former.

Här har vampyrtron fortfarande en övertygande aktualitet För ett par hundra år sedan i början av 1600-talet, fann man hundratals unga flickor döda och tömda på blod i Karpaterna, i närheten av det väldiga Báthory-godset. Deras mörderska var Elizabeth Báthory, ättling till en av de äldsta aristokratiska familjerna i Europa. Hon dömdes 1611 som "en blodtörstig och blodsugande ogudaktig kvinna gripen på bar gärning på slottet i Csejthe". Báthorysläkten var gammal och som så många av adelsfamiljer hopplöst ingift och dekadent. Sinnessjukdom epilepsi, perverterad sexualitet och djävulsbesatthet var normalt i familjen, liksom en benägenhet för grymhet, glupskhet och längtan efter överdådlig lyx. Familjen ansågs som förtappad, och det hette bland folk att den hade sålt sig till Djävulen.. Icke desto mindre stod den högt i makt och anseende i kejsardömet, tack vare de manliga överhuvudenas insats på slagfältet.

Elizabeth föddes 1560, och båda hennes föräldrar var Báthorysläkt. Hon hade en ensam barndom, omgiven blott av äldre tjänstefolk som berättade för henne om traktens rikliga övertro. Från sin tidigaste barndom hörde hon allt om den ockulta tro som än så länge hade fastare grepp om Karpaternas befolkning än den nyare kristendomen; hon hörde talas om varulvar, gengångare, andar och vidunder. Ännu på den tiden hade varje by sina häxor som mumlade besvärjelser över mystiska sjudande grytor för att åkalla mörkrets makter, och man hörde talas om hur Den onde själv tillbads från bergstopparna om natten.

Elizabeth var ett osedvanligt vackert barn. Hon tillbringade det mesta av sin tid framför spegeln i sitt rum, medan hon ibland sjöng gamla böhmiska sånger som hon hade lärt sig av en av sina tjänare och som fick det övriga tjänstefolket att korsa sig. Ett rykte, som hade uppstått i hennes barndom, låt förtälja att hon kunde tala med vargarna.

Hennes skönhet lockade många friare till Báthoryslottet, och hon blev förlovad med en av Ungerns största fältherrar, greve Ferencz Nadasy, en rik och aktad härförare som stod högt i kejsarens gunst och hade lett många slag mot turkarna.

Ferencz Nadasy var en uppmärksam och omtänksam make. Under långa perioder var han borta i krig på kejsarens order, men varje gång han återvände till slottet Báthory hade han med sig dyrbara gåvor till Elizabeth - utsökta juveler och pärlor, sammet och brokader från Geneve och Venedig, siden från Lyon Allt detta blev snabbt Elizabeths liv. Längre och längre tid tillbringade hon framför spegeln varje dag, mer och mer absorberad av att klä på och ut sig för sig själv.

Som en följd av det politiska läget måste Ferencz allt oftare vara hemifrån, och gradvis utvecklades hennes vana till en mani. Bara vid sällsynta tillfällen såg man henne lämna sitt påklädningsrum och sin spegel, där hon dagen lång satt i trans, mediterande över arrangemanget av en brosch eller innehållet sitt juvelskrin, och hon kunde sitta och vända och vrida en pärla tills hon sett alla dess möjliga reflexer spela i ljuset i spegeln. Stundom fann man henne som hypnotiserad, med halvt slutna ögonlock, mumlande halvhögt för sig själv. Oavsett om hon var ensam eller inte klädde hon om fem-sex gånger om dagen.

Och medan Ferencz var borta på det som skulle bli hans sista fälttåg, skedde en märklig förändring med Elizabeth. En dag då en kammarjungfru lade Elizabeths hår råkade hon riva henne och i vredesmod utdelade Elizabeth en så våldsam örfil att blodet började rinna ur näsan och sprutade över fruns ansikte. Då bloddropparna tvättats bort verkade hennes hud, tyckte hon, långt skönare, mycket vitare och mer genomskinlig på de ställen där blodet hade runnit.

I två timmar efter den episoden, förklarade tjänsteflickorna senare, hade Elizabeth suttit försjunken i djup meditation.

Kort därefter började Elizabeth Báthory praktisera sin nya idé:

Att bada sitt ansikte och hela sin kropp i människoblod för att hålla sig ung och vacker. Två gamla kvinnor och en gammal tjänare vid namn Ficzko var hennes assistenter. Ficzko dödade då och då ett offer, och gummorna tappade blodet som Elizabeth badade i om natten.

Men efter Ferencz död på slagfältet, 1604, då hon var 44 år, tilltog hennes mani - och ett bestämt mönster började utvecklas.

Unga bondflickor lockades till Báthoryslottet med löfte om tjänst där. För en bondflicka var detta ett lockande tillfälle, men väl framme låstes de in i en källare, där de - utan mat och dryck - hölls kvar i upp till en vecka. Därefter fördes de upp till grevinnans hemliga kammare, där de underkastades hennes rituella tortyr.

Tjänsteflickan Anna Darvulia "band de nakna flickornas armar bakom ryggen med wienerrep, så armarna blev svarta som kol. Därefter pryglade kvinnorna dem tills blodet strömmade", berättade Ficzko senare. "Dorka stack håll och skar. Den andra, Ilona Jo, upphettade järnstängerna. Både frun och de gamla gummorna brände dem med rödglödade järn på läpparna, på näsan och inuti munnen.

Så flådde grevinnan deras hud med en tång, och Dorka skar upp de väldiga brännblåsorna med en rakkniv och

gladde sin fru med det strömmande blodet. Och medan flickorna, ibland två eller tre åt gången, låg döende, och grevinnan greps av extas, skar Dorka upp deras ådror med en sax för att tömma dem på de sista dropparna till skönhetsbadet i gryningen.

Ibland skrek de döende flickorna så högt att munkarna i det närbelägna augustinerklostret i Wien kastade grytor och pannor från fönstren mot Nadasdypalatset för att få ro.

Flickorna plågades med välberäknad och uppfinningsrik ondska. När de nattliga ritualerna började kunde grevinnan - efter en inledande omgång prygel - t ex tvinga dem att ta upphettade nycklar eller andra metallföremål från brinnande eld, eller att bära rödglödande mynt i händerna. Köttet skars upp med tänger och kniv, och huden flåddes, till och med mellan offrets fingrar. En stilfull silvertång i grevinnans ägo användes uteslutande till denna process. För att bränna flickorna användes ett järn, vilket var avsett att vecka kragar med.

Ofta blev en av flickorna föremål för särskild uppmärksamhet och meddelades att hon utsetts till en speciellt viktig ceremoni. Hon tvättades och parfymrades, hon friserades och kläddes i en kostbar vit budbräckt - och fördes sålunda utstyrd till Elizabeth. Dessa utvalda flickor, hennes favoritter, var oftast stora ljusa, knubbiga och unga bondflickor. Det var dem hon mest ville "straffa" - hennes eget ord. När hon torterade dem kom hon i stegrad extas och sprang fram och tillbaka i kammaren medan hon ropade obscena skällord till de snyftande flickorna. Varje gång hennes kläder blev genomdränkta av blod bytte hon till nya.

Elizabeth fann nöje i att bränna dessa flickor på bröstet med eldgafflar, bränna dem med stearinljus på könsöppningen eller placera papper, indränkt i olja, mellan deras låar och sätta eld. Elizabeths tjänsteflickor belönades om de kom på nya grymma idéer. Som grevinnans dvärgkammartjänare Janos Ujvary senare berättade: "Fruen belönade alltid de gamla gummorna väl, om de hade torterat flickorna på ett fantasifullt sätt"

Man får betänka vilket samhälle Elizabeth levde i. Privilegier rådde, och ingen bonde eller arbetare kunde anklaga en grevinna - och till råga på allt en Báthory! - för någonting. Föräldrar som klagade över försvunna döttrar som fått tjänst på slottet tystades. Och nya flickor strömmade ständigt till, uppletade av Elizabeths kopplerskor, äldre änkor utan inkomster, vilka fann det smickrande att skaffa "tjänstefoik" till den allsmåttiga grevinnan. De blev rikligt belönade, och de kunde erbjuda flickornas föräldrar kostbara gåvor - t ex en get, ett lamm, ett par kjolar - när flickorna tog farväl. Det rådde aldrig brist på flickor, inte ens på de jungfrur vars blod Elizabeth ansåg vara det bästa.

En del av flickorna begravdes på lantkyrkogården i Csejthe, andra i kryptan under Báthoryslottets kyrka. Prästen skrev på dödsattesterna i slottsboken, vilken ingen kontrollerade, att flickorna hade dött "av okända orsaker". Enbart under en natt begravde han, visar anteckningarna i slottsboken, nio flickor som alla hade dött "av okända och mystiska orsaker".

Andra flickor begravdes av Ficzo eller grevinnans tjänsteflickor runt omkring i köksträdgården, i vetehögar och på kyrkogårdar i trakten, i alla småstäder: Lezeticze, Keresztur, Sarvar och Beczko. Jorden omkring Karpaternas landsortsstäder var mättad med grevinnans lik.

Och ändå var det inte nog. Elizabeth började leta efter mera raffinerade tortyrredskap som kunde förlänga den tillfredsställelse flickornas långsamma och grymma död gav henne.

I källaren i sitt palats i Wien byggde hon in en gigantisk cylindrisk järnbur med väldiga spetsiga piggar som var vända inåt. Apparaten hängde från taket i en talja, så att den kunde höjas eller sänkas efter behag. Tjänsteflickorna valde ut en flicka, klädde av henne och tvingade in henne i burens. När hon väl var inne började Dorka bränna och sticka henne med rödglödande järn. När flickan försökte undkomma stack hon sig oundvikligen på piggarna, och förr eller senare blev hon spetsad. Och Elizabeth satt under tiden på en taburet under burens och sträckte sitt ansikte och sina armar mot regnet av blod och drack det och gned ut det över kroppen.

Ett annat nyförvärv till Báthorysläktens familjemuseum var en tysk automat framställd av en urmakare, en figur som var formad som en flicka, täckt med rött hår och försedd med röda tänder från en människa. Denna robot slöt alla som kom tillräckligt nära i sin famn, och samtidigt sköt det fram piggar från bröstet och borrade sig in i offrets blodådror. Blodet rann ner i en ränna, så att det senare kunde samlas upp, värmas över elden och användas till badet. Men trots alla ansträngningar, all uppfinningsrikedom, alla offer, satte åldern, den oundvikliga, sin prägel på Elizabeth. Hon fick fler rynkor, huden hängde alltmer löst, och inte ens hennes mest insmickrande spegel kunde längre dölja att tiden hann ikapp också henne. Hon blev desperat, och precis vid denna tidpunkt dog hennes rådgiverska Anna Darvulia, den häxa som först hade understött hennes idé om blodbadet. Det var som om hela hennes värld störtade samman omkring henne.

Men hjälpen var nära. Elizabeth Báthory fann en ny väglederska, häxan Erzsi Majorova, känd för sina magiska besvärjelser. Erzsi Majorova försäkrade Elizabeth att det inte var blodbadet som var något fel på, det var inte blodets magiska egenskaper som svek - det var kvaliteten på blodet. Det blod Elizabeth på inrådan av Anna Darvulia hade använt, bondflickors blod, var inte nog. Hon måste ha blått blod, adelsblod, till sina rituella tvättningar. Erzsi Majorova försäkrade Elizabeth att hon inom loppet av några få månader skulle återfå sin skönhet och ungdom genom att använda adelsblod. Jakten på aristokraternas jungfrur inleddes. "De förde adelsmannen Gergely Janois lillasyster till Csejthe", berättade Ilona senare. "De förde två flickor av adelsläkte från Veche, två från Chegber, en från Polian. Ilona uppskattade antalet dödade adelsflickor till omkring 50. Men grevinnan Báthory kom nu för första gången själv i allvarlig fara. Bondflickor var som djur, deras kött kunde komma och försvinna spårlöst. Men adelsflickor var av en annan betydelse. Efter mordet på den unga komtessan Zichy från Ecsed blev det svårare att

finna adelsflickor. Och i ren desperation tvingades Dorka och Ilona åter fånga bondflickor, klä ut dem i de mördade adliga fröknarnas klänningar, och inför grevinnan i tortyrkammarens flackande fackelsken utge dem för adelsfröknar.

Det finns många likheter mellan Elizabeth Báthory och Gilles de Retz ett par århundraden tidigare. Båda tillhörde tynande överklassläkten, och bägge var homosexuellt lagda med speciell förkärlek för ungdomar.

Och bägge hade en förkärlek för och ett intresse av ockultism. Elizabeth hade egen hovhäxa, och hon utförde besvärjelser och praktiserade magi.

Men sin tro på människoblodets magiska egenskaper var hon inte ensam om. På den tiden var kyrkan och läkarvetenskapen fortfarande samma sak, och eftersom blodet var liv, själva den essens som möjliggjorde människans existens, använde läkarna blod från människor i oskuldstillstånd - barn och jungfrur - till att, rent bokstavligen, "tvätta bort patientens synder".

Elizabeth Báthory var långtifrån den första som använde jungfrublod som besvärjelse, men hon var den första som direkt och medvetet använde det mot ålderdomen. Hon blev besatt av kampen mot själva tiden när den satte sina spår i hennes hud, vilken hon i så många år hade betraktat i minsta detalj i sina speglar. Vad som möjligen började som sadistisk lesbianism slutade i vampyrism.

Och spegeln hade stor roll i denna transformation. "Spegel, spegel på väggen där"... Hon försökte gång på gång att tala med spegeln, med anden i den spegel som dag för dag tog hennes skönhet ifrån henne, med uppståndande av alla sina krafter försökte hon få den att vända processen.

"Grevinnan hade en liten svart ask, där hon förvarade en spegel", sade Ficzeko om hennes år i övergångsåldern. "Hon uttalade besvärjelser till den upp till två timmar om dagen."

Emellertid ökade riskerna. Fler och fler röster mumlade högljutt om försvunna unga flickor som senast hade setts vid Báthoryslottets port. Två flickor hade en gång undsluppit från slottet och hade, blödande och torterade, kunnat berätta om skräckfyllda blodbad. En tredje flicka hade genom slarv kvarlämnats halvdöd i tortyrkammaren och hade nått byn innan hon dog, och denna flicka hade brännmärken på skuldrorna och hennes läppar var hopsydd.

En dag utspelade sig en scen som satte känslor i svall - en borgmästare från en av småstäderna begravde sin dotter som dött på slottet. Elizabeth ledsagade kortegen, och på vägen fick borgmästaren höra traktens skvaller om henne. Då man nådde kyrkogården insisterade han på att kistan skulle öppnas, och trots grevinnans protester tog han locket av kistan och fann där sin dotter, söndersliten och utan en droppe blod i kroppen.

Då kunde inte heller bönderna längre dämpa sin vrede, och de ropade och skrek mot den allsmäktiga frun som med stenansikte blev sittande i sin vagn.

Allt för många rykten blev till sist nog, och en modig skogvaktare, vars namn inte överlevt historien, fick i december 1610 företräde inför parlamentet i Pozsony. Han gav då röst åt de rykten som var i omlopp bland bönderna i Csejthe med omnejd, och han riktade direkta anklagelser mot nationalhjälten greve Nadasdys änka. Parlamentet råkade i förlägenhet, och hofpfalzgreven försökte att finna en diplomatisk lösning som skulle kunna rädda allas ansikten. Men mitt under de diplomatiska överläggningarna kom bud från kejsaren själv: Sänd bud till Csejthe och undersök saken omedelbart!

Så dagen före nyårsafton, 30 december 1610, anlände greve Gyorsy Thurzo, Elizabeths egen kusin, som ledare för ett sällskap omfattande soldater, gendarmar och byprästen som genomsökte slottet och arresterade samtliga dess invånare. De kom vid en läglig tidpunkt. I slottets stora hall fann de, enligt deras rapport, "en flicka tömd på blod, och en annan ännu levande flicka vars kropp hade genomborrats av spetsiga små hål". I slottets källarceller fann de ytterligare ett antal flickor, några av dem i ett tillstånd av framskridande tortyr, "mjölkade" eller "genomborrade", andra fortfarande intakta och i beredskap, väntande som slakt kreatur i stallet. Man fann dessutom, spridda runt omkring på slottsägorna, ett femtiotal lik som omgående grävdes upp och brändes.

I den officiella rapporten daterad 7 januari 1611 heter det:

"Då Hans Höghet såg dessa tecken på hennes ohyggliga och djuriska grymhet blev han mycket vred. I överensstämmelse med de råd han fick av sitt följe gav han order om, att greve Nadasdys änka skulle arresteras som det passade sig för en blodtörstig och blodsugande ogudaktig kvinna."

Tjänstefolket erkände allt och försvarade sig med att de handlat under tvång. Ficzeko erkände personligen mord på 37 kvinnor, Dorka erkände att hon dödat "omkring trettio, endast tjänsteflickor, kammarjungfrur och sömmerskor", medan Ilona medgav sig ha dödat "många", men kunde inte uppskatta antalet. Ett register som hittades i grevinnans byrå, skrivet med hennes egen handstil, fastställde antalet till 650 flickor.

Den 2 januari 1611 ägde rättegången rum i den lilla handelsstaden Bice i närheten av Csejthe. Grevinnan Elizabeths tjänstefolk stod inför domaren. Ficzeko, Dorka, Ilona och Janos Ujvary dömdes alla till tortyr och döden och avrättades utan vidare.

Grevinnan Elizabeth själv trädde inte inför domarskranket.

- Báthory- och Nadasdyfamiljernas förenade inflytande gjorde sitt. Hon undgick den vanärande processen, och man undvek nedteckningar. Domsböckerna nämner inte ens hennes namn.

Men Elizabeth Báthory fick sin dom. På kejsarens befallning spärrades hon in i tomrummet på Báthoryslottet, ett litet åttakantigt utrymme högt ovanför men i samma torn som tortyrkammaren. Arbetare murade igen fönster och dörrar, och slottsfrun låstes in med endast en matlucka som förbindelse med yttvärlden. Två tjänare anställdes för att tillreda och avlämna maten med stränga order om att aldrig någonsin yttra ett ord. Och vid vart och ett av Báthoryslottets fyra hörn restes en galge för att varna resande för denna onda plats.

Elizabeth försvann in i tomrummet iförd sin finaste dräkt och medförande samtliga sina juveler och pärlor, vilka man ansåg som så fördömda och besudlade att inte ens den girigaste domare eller överhetsperson vågade lägga beslag på dem.

I detta rum, utan dagsljus eller luft, med vargarnas tjut omkring slottet och utan spegel levde hon de kommande fyra åren - i stillhet, i ensamhet, i mörker, i intighet. Hon dog under en våldsamt storm, vilken sades vara den värsta i mannaminne. En samtida krönikeskrivare, Istvan Krapinai, skrev hennes korta dödsruna: "Elizabeth Báthory, änka efter Herren över Hans Majestäts ryttare greve Ferencz Nadasdy, hon som var betryktad som mörderska, dog inspärrad på Csejthe slott den 14 augusti 1614, hastigt och utan krucifix eller ljus."

Hennes namn hölls utanför historieskrivningen, och även senare skildringar av "Vampyrfrun" omtalade henne endast som Elizabeth". Först hundra år senare, under 1720-talet, grävdes rapporterna om henne och hennes gärningar fram på hofpfalzgrevens slott i Bicsé, där de legat på vinden, uppblötta och halvt söndergnagda av råttor. De började: "För att intyga detta, och för att något sådant icke skall ske i framtiden, förser vi detta dokument med egenhändig underskrift och bekräftar det med vårt sigill och låter vidarebefordra detta till Hans Höghet hofpfalzgreven att offentliggöra... Anno Domini 7 januari 1611 i handelsstaden Bicsé."

Liksom Gilles de Retz blev till Riddar Blåskägg överlevde Elizabeth Báthory i myten om Den onda drottningen som framför spegeln fördömer den vackrare Snövit.

Vlad Tepes-Dracula, DJÄVULEN DRACULA - TRANSSEYLVANIENS TYRANN

Dracula föddes 1431 i Transseylvanien, i den gamla småstaden Sighisoara. Hans far Draculs enkla hus står fortfarande kvar i staden.

Samma år som Dracula föddes - efter egen utsägo i en familj härstammande från szekelyfolket, dvs rakt nedstigande ättlingar till hunnerna (Dracula hävdade för övrigt att Attilas blod flöt i hans ådror, och många trodde att han bokstavligen var Attilia reinkarnerad) - samma år adlades hans far och utnämndes till riddare av Drakens orden av kung Sigismund i Nöteborg. Drakens orden bekräftade att man vigde sitt liv åt att bekämpa det turkiska intrånget i Europa.

Namnet Dracul är - liksom Dracula - ett öknamn. Dracul betyder dels "djävul", dels "drake", och anspelar således både på Vlad Draculs ed och på hans natur. Namnet Dracula betyder helt enkelt: son av Djävulen. Dracula skulle dock under sin livstid bli mer känd under namnet Vlad Tepes, "Spetsaren".

Det är uppenbart att familjen hade ett eget temperament. Förutom Djävulen och Djävulens son innefattade den manliga linjen bl a Mihnea den onde och Vlad mördaren, två av Draculas bröder, vilka - liksom alla dracular - levde och dog hetlevrat och våldsamt.

Från 1436 till 1442 regerade Vlad Dracul över Valakiet, Transseylvaniens grannland, från staden Tirgoviste. Under denna tid, då Rumänien var splittrat i stater som i sin tur var splittrade i olika folkgrupper, blev turkarnas stormaktsvälde allt starkare, varför Dracul fann det - ed eller inte - klokast att stödja sig på dem och skiftade politik av hänsyn till den starkares makt.

Emellertid hyste inte turkarna någon särskild stark tillit till Dracul, så när sultan Murad II 1444 inviterade honom till sitt hov var det för att lägga ut en fälla för honom. Då den intet ont anande Dracul hade korsat Danubefloden belades han med bojor och de två medföljande sönerna - Dracula och Radu, den senare kallad den vackre - togs som gisslan och sändes till Egogriz i Mindre Asien i husarrest. Dracul släpptes och återupptog sitt regerande i Valakiet under det att hans två söner var fångar i Turkiet.

Medan Radu till synes hade det förträffligt vid det turkiska hovet, där hans fördelaktiga utseende och måhända benägenheten att låta sig utnyttjas sexuellt gjorde honom synnerligen populär, hade Dracula, 13 år gammal, efter vad som påstås, utvecklats en helt annan natur. Historien har menat att dessa tidiga år i fångenskap danade hans senare så beryktade karaktär.

Dracula lärde sig turkiska och studerade haremsliv, men han lärde sig också krigets och cynismens eviga villkor, inte minst hur lite ett människoliv var och är värt. Han var konstant hotad, men fick snabbt rykte om sig att vara listig, brutal och klok. Om vakterna kom bra överens med Radu så fruktade de Dracula.

I december 1447 dog Dracul, fadern, och han föll på eget grepp. Knappt hade han kommit tillbaka till Valakiets tron förrän han åter svek sultan Murad och återvände till den romersk-katolska tron, till påven och Drakens orden. Dracul samlade sig till ett angrepp på turkarna, men dödades av sina egna män, vilka han så många gånger lämnat i tvivel om sin hållning att de nu misstänkte honom för att svekfullt utelämna dem åt turkarna.

1448, medan turkarna fortfarande hade kontroll över Balkanländerna, vände Dracula hem från sin fångenskap för att överta tronen i Valakiet. Två månader behöll han den, sedan störtades han av den konkurrent, Vladislav II, som han själv förut hade störtat. Åtta år senare, 1456, erövrade Dracula tronen igen. Denna gång behöll han den i sex år, och det var under denna period han blev en av medeltidens mest utbredda myter och skräckfigurer.

Historien berättar att då Dracula på nytt kom till Valakiet 1456 samlade han flera hundra av landets största bojarer i sin huvudstad Tirgoviste och bjöd in dem till sitt palats tillsammans med landets biskopar och ämbetsmän. Och när han såg sig omgiven av hela denna församling av rikets största och mäktigaste män och betraktade deras sluga och lömska ansikten, och samtidigt visste att där bland dem fanns både hans fars och bror Mirceas mördare, ställde han - när alla förväntade sig det traditionell trontalet - den överraskande frågan:

"Hur många regeringar har ni, mina trofasta undersåtar, personligen upplevt i er livstid?"

Det var skratt och glada miner i församlingen en stund. Sedan blev det tyst

"Sju, Ers Höghet", svarade en man. "Jag", sade en annan, "har nu överlevt trettio regeringar" Efter er farfar, Min Furste, har det varit inte mindre än tjugo prinsar i Valakiet och jag har överlevt dem alla." Till och med de yngsta bojarerna hade varit vittne till sju prinsars bortfall från tronen.

På detta sätt fick varje bojar avlägga räkenskap inför sin nye regent. Dracula fick en glimt i ögonen som senare skulle bli klassisk. Han gav en omgående order. Några minuter senare hade hans privata garde omringat hallen. Omkring 500 bojarer, de som hade upplevt fler än ett visst antal regeringar (eftersom Dracula visste att hans fars mördare måste finnas bland dem), spetsades omedelbart på stora spjut på området framför palatset, således utställda, sig själva till straff och andra till varnagel, ända till fåglarna hade hackat sönder deras kroppar.

De återstående bojarerna hade fått sig en läxa: Dracula var mannen som på ett lättbegripligt sätt satte sig i respekt. Det var under denna sin andra regeringsperiod Dracula byggde sitt slott, det som skiftande tillhåll till trots blev Draculas slott. Det uppfördes i Poenari på ena sidan av floden Arges. På andra sidan låg slottet Arges, och därifrån hämtade man stenarna till Poenari.

Dracula värvade medelst tvång en samling bojarer, och dessa tvingades släpa stenarna upp och ned för de kilometer-höga bergen på ömse sidor av floden. Bojarerna hämtades i Tirgoviste och tvingades att utan uppehåll gå de 40 mil till Poenari, där ett koncentrationsläger upprättats för de överlevande. En lång kedja av bojarer slet i årtal med att bära och hugga sten, och de utspisades endast såpass att de kunde hålla sig vid liv och tilläts endast så mycket vila att de orkade arbeta. Krönikorna förtäljer att de slet tills deras kläder föll av kroppen i trasor, och att de därefter slet vidare nakna.

Då slottet var byggt hade Dracula slagit två flugor i en smäll; han hade ett slott som ansågs ointagbart, byggt högt uppe på en klippa, och han hade kväst bojarernas upprorsinne.

Byborna i trakten kring Draculas slott berättar alltjämt historier om hur slutet på Draculas andra regeringsperiod 1462 formade sig.

Efter att hans huvudstad Tirgoviste fallit för turkarna reste Dracula mot nordväst och nådde sitt slott. Turkarna följde efter och slog läger framför slottet, vid Poenari där de ställde upp sina kanoner. (Ännu i dag heter ett stycke mark i Poenari Tunuri, kanonmarken.) Man bombarderade därefter slottet, men uppsköt det avgörande angreppet till följande dag.

Samma natt hörde en rumänsk slav bland turkarna talas om denna plan. Enligt legenden var slaven en avlägsen släkting till Dracula, och han varnade Spetsaren för det annalkande hotet Oupptäckt klättrade slaven upp till bergstoppen i den månbelysta natten och sände iväg en pil mot en av de avlägsna, halv upplysta gluggarna i huvudtornet som var Draculas högkvarter. Fastbundet vid pilen var ett meddelande till Dracula att fly medan tid var. Pilen släckte ett ljus i tornet. När det på nytt tändes kunde slaven se Draculas hustru böjd över pilen.

Draculas hustru läste varningen och lämnade den vidare. Hon sade att hon hellre ville låta sig förtäras av fiskarna i Argesfloden än råka i turkisk fångenskap. Innan någon hann reagera sprang hon fram till fönstret och kastade sig ned från muren, hennes kropp rullade ned längs hela branten innan den slutligen föll i floden. (i dag heter denna del av Arges Riul Doamnei, "Prinsessans flod".) Denna historia är den enda som någonsin nämnt Draculas hustru.

Dracula gjorde upp flyktplaner, lät sända efter ledare från staden Arefu till sitt slott och diskuterade natten igenom med dem hur flykten skulle kunna organiseras. Han hoppades på stöd från den ungerske kungen Mattias, och för att nå honom måste han genomkorsa de transsylvanska alperna, där det varken fanns vägar eller pass, i ett landskap där bergen är steniga och förrådiska och ofta täckta av snö eller is också på sommaren. Den exakta flyktvägen lades upp av bönderna i Arefu, och folksäggen kan fortfarande identifiera floder, gläntor, skogsområden och till och med klippor som utmärkte Draculas flyktväg.

Hela natten dånade och mullrade de turkiska kanonerna, även när flykten satte igång, och historien berättar att Draculas egen häst blev skrämmd och stegrade sig, och att hans son som var fastspänd vid sadeln föll till marken och i den allmänna villervalla ansågs vara förlorad. Dracula höll huvudet kallt och ville inte fördröja resan genom att leta. Sonen hittades dock senare av en fåraherde från Arefu som tog honom med sig hem, uppfostrade och vårdade honom och tolv år senare presenterade honom för Dracula, då denne på nytt blivit prins av Valakiet.

Då Dracula och hans män nådde Fagarasbergen kunde de därifrån se det turkiska angrepp som så gott som

fullständigt förstörde Draculas slott. Den väntade och så efterlängtade hjälpen från Ungern uteblev. Tvärtom hölls Dracula, för alla gånger han (liksom hans far Dracul) brutit löften och eder, som fånge hos kung Mattias i tolv år. Draculas långa inspärningsperiod i Ungern, hans andra efter fångenskapen i Turkiet, är en av de perioder man vet minst om. Det som framkommit kommer främst från de depescher som storhertigens i Moskva sändebud Kurytsin och de italienska påvliga diplomaterna sände hem till sina respektive länder.

Kurytsin berättar att Dracula stod på god fot med sina vakter vilka försåg honom med små djur: fåglar, möss och råttor, vilka han torterade, antingen genom att skära dem i stycken eller genom att spetsa dem på tändsticksliknande pålar och arrangera dem i rader runt omkring i sin cell, ungefär på det sätt som han gjort med människor. En annan sysselsättning för honom var att plocka kycklingar och se dem springa runt i cirkel innan han högg huvudet av dem. Tydligt hade hans blodtörst tilltagit så med åren att den till och med i fängelsecellen måste finna uttryck.

Kung Mattias satte emellertid stort värde på att kunna presentera god underhållning och intressant sällskap för sina gäster vid hovet och det blev Draculas väg ut ur fångenskapen. Man ville gärna höra och se den man som hade europeiskt rekord i masspetsning, och på detta sätt lärde Dracula känna en av kungens systrar som föll för honom. Inte att undra på förresten. Nicholas av Modrussa, påvens sändebud som mötte Dracula under dessa år, beskrev honom således: "Han var inte särskilt lång, men tjock och stark, med ett grymt och skräckinjagande utseende, en lång rak näsa, breda utspärrade näsborrar, ett magert och rödaktigt ansikte vari de stora vidöppna ögonen inramades av buskiga ögonbryn som fick dem att verka hotfulla..."

Kung Mattias samtyckte till äktenskapet med sin syster och den därav följande frigivningen, ifall Dracula ville avsvära sig sin ortodoxa tro. Dracula behövde inte överväga saken. Och från det ögonblick bröllopet firades i Visegrad tänkte han blott på att komma tillbaka till Valakiet, där Basarab Laiota, "Den gamle", nu regerade. 1475 kom Dracula till Sibiu i Transsylvanien, och därifrån startade han sitt nya fälttåg mot Valakiets tron. Chef för hans trupper var Steven Báthory från Transsylvanien.

Tirgoviste och Bukarest övervanns, och i mitten av november återtog Dracula sin plats som prins av Valakiet för att endast få behålla den en månad.

Traditionen berättar att Draculas sista strid utkämpades utanför Bukarest, alldeles i närheten av den plats där hans far blev dödad.

Det finns två berättelser om hans död i december 1475. Den ena omtalar att han under ett slag med turkarna råkade komma in i deras led och tvingades förklara sig till turk, men då slogs ned av sina egna segerrika män som gick till anfall och inte kände igen honom. Den andra versionen hävdar att personliga fiender, släktingar till många av dem han dödat, under slaget trängde in honom i ett hörn. Således kom döden till Spetsaren under hans fyrtiofemte år och hans tredje regeringstid.

Hans huvud skars av och sändes till den turkiske sultanen i Konstantinopel, där det utställdes på en påle för att visa världen att Kaziklu Bey, hans turkiska namn, äntligen var död och inte skulle kunna spetsa någon längre.

HISTORIERN OM DRACULA

Det är en sak att rumänerna hade denna blodtörstige bärsärk som händelsevis härskade på 1400-talet - men Dracula var långtifrån den ende i sitt slag, renässanstiden var en studie i tyranni, grymhet och sadism också på andra platser. Vlad Tepes levde på samma tid som t ex Gilles de Retz och de italienska Borgiaerna.

Dock skulle Dracula komma att leva längre än någon av de andra. Och det beror på att den ursprungliga Dracula - flera hundra år innan Bram Stoker återupplivade figuren - redan i levande livet blev en sagofigur, en mediamyt - nämligen i den tidens flygblad och muntliga berättelser.

Vi känner till många inbördes oberoende Draculahistorier på en lång rad språk från den tiden. De äldsta är på plattyska från omkring 1462, kort efter ungrarnas tillfångatagande av Dracula i Buda. Munken Jacob från Gorionklostret i Transsylvanien flydde till Tyskland, där han berättade vad han hade sett och hört om tyrannen. Den tyske trubaduren Michael Beheim var inte sen att känna igen en god historia, och han skrev omgående en lång dikt på grundval av broder Jacobs berättelser.

Beheims Draculahistorier blev dels reciterade, dels tryckta i de "skillingtryck" som var den tidens litterära form och som för många var ungefär vad tecknade serier, internet, TV och kriminalromaner är idag. Lanseringen gick inte heller av för hackor.

Omslagen visade med förkärlek fram hundratals spetsade människor, och titelbladets "reklamtext" kunde t ex lyda sålunda:

Detta är den skakande berättelsen om ODJURET och DJÄVULEN Dracula som begick sådana sataniska gärningar som att döda människor och låta dem hänga på spjut, att hacka dem i stycken som vore de kål, att koka mödrar och barn levande och tvinga andra att utföra kannibaliska handlingar.

Häftena var som regel illustrerade med träsnitt. Vissa av dessa bilder har överlevt tidens tand.

Och Dracula var redan under sin livstid ett populärt samtalsämne i Mellaneuropa. Man kan i dessa års uppväxande tyska boktryckarkonst se hur historierna brer ut sig som ringar på vattnet. Efter Beheim kom andra, och i slutet av 1400-talet passerade Draculahistorierna Bibeln som mest sålda trycksak. Den blev århundradets bestseller, ständigt omtryckt. Peter Wagner tryckte den i Nürnberg 1488, Hans Spoerer i Bamberg 1491, Christopher Schnaitter i Augsburg 1494, Ambrosius Höber i Nninnerg 1499, Matthias Hupfuff i Strassbourg 1500 - och det kom ständigt nya upplagor.

Och i Ryssland skrev munken Efrosin 1486 sin version, ovetande om de tyska häftena, till det ryska folkets underhållning och upplysning. Den ungerske kungen Mattias officiella hovkrönikör Antonio Bonfinius skrev sin

version till ungrarna, och det påvliga sändebudet Nicholas av Modrussa skrev en italiensk version, vilken påven Pius II själv citerade och omtalade i sina memoarer 1584. Även hos turkiska historiker, bysantiska krönikeskrivare och reseskildrare från Västeuropa finner man spridda bidrag till ett porträtt av Dracula.

Den mest fullständiga bilden ger dock de tre existerande samlade sagokretsarna: den tyska, den ryska och den rumänska.

Det är anmärkningsvärt hur väl historierna på de tre språken överensstämmer. Vid ytterst få tillfällen är man oenig om handlingens gång i episoderna, och inte mindre än nio av dem - varav de flesta återges här - finns i alla tre utgåvorna.

Olikheterna visar hur Dracula redan nu blivit föremål för skilda attityder, hur hans figur (liksom alla andra) kan användas beroende på miljö och omständigheter.

De tyska historierna är rätt och slätt rysare, sensationsreportage som appellerar till rädslan och oron. De ryska historierna är politiska moraliteter om hur en härskare kan och bör bära sig åt. De rumänska historierna går ofta in på fabelns eller folksagans område och är samtidigt de längsta och mest utbroderade - dels för att de härrör från Draculas egen miljö, dels för att de (i motsats till de tyska och ryska) har överlevt via muntlig tradition. Någon utvecklad skrivkonst fanns inte i Rumänien på Draculas tid, utan historierna berättades och återberättades, och de uppsamlades och nedtecknades först flera århundraden senare, nämligen under 1900-talet - och då inte minst med anledning av Bram Stokers bok och alla vampyrfilmerna.

Då dessa gamla historier så omsider blev nedskrivna visade det sig hur väl de överensstämde med de tyska häftena och de turkiska ambassadörernas rapporter från 1400-talet. Historien hade ännu en gång liksom den indiska ormen bitit sig själv i svansen.

Tyska historier

Översatt från manuskript nr 806 i St Gallen-klostrets bibliotek i Schweiz:

2: Och i dessa år besteg Dracula tronen och blev herre över Valakiet, och han dräpte omedelbart Vladislav II som hittills hade regerat i detta område.

3: Därpå brände Dracula genast byar och slott i Transsylvanien i närheten av Hermannstadt (Sibiu), och han brände fästningar och kloster till aska.

4: Och han brände Berkendorf (Benesti), och alla de män, kvinnor och barn, unga och gamla, som inte brändes med byn, tog han med sig och lät lägga i kedjor, och senare spetsades alla.

10: Och han gav sig iväg med hela sin här och reste mot Wuetzerland (Tara Birsei), och en tidig morgon anlände han till byarna och slotten och städerna. Och alla de platser han passerade ödelade han, och all säd och all annan skörd brändes. Och han ledde bort dem han tagit till fånga, och han förde dem till S:t Jacobs kyrka utanför staden Kranstatt (Kronstadt, Brasov), och här slog han läger och lät bränna hela staden. Och tidigt om morgonen blev alla de han tagit till fånga, män och kvinnor, unga och gamla, spetsade på kullen bakom kyrkan och på vägen runt kullen, och under dem fortsatte han att sitta och äta vid sitt bord således underhållen.

12: Och en gång spetsade han alla köpmännen och alla andra handelsmän, hela gruppen av handelsmän från Wuetzerland till Thunow och Pregel, sexhundra människor, och deras varor behöll Dracula själv.

13: Och en gång lät han smida en stor gryta med två handtag och placerade ovanför denna en ställning av brädor, och i dessa lät han borra hål, så stora att en man kunde sticka sitt huvud genom dem. Så tände han en stor eld under grytan som fylldes med vatten och kokade på detta vis människor.

21: Och en gång hade han en älskarinna som berättade att hon var havande, så han lät en annan kvinna undersöka henne, och denna andra kvinna kunde inte tro att hon var gravid. Då tog han tag i älskarinnan och skar upp henne under bröstkorgen och sade: "Låt världen se var jag varit och var min säd blivit sådd." Han skar också av delar från kroppen och utförde andra omänskliga handlingar som det fortfarande talas om.

22: Och på året 1460, på Sankt Bartholomeusnatten, då kom Dracula genom skogen med allt sitt folk, och han besegrade alla valakier av båda kön och förde samman dem utanför byn Humilasch (Amlas), och han hade fört så många samman att han fick gruppera dem och så lät han skära eller hugga upp dem som kål med kniv och svärd och sabel; och vad gällde deras präst och andra som han inte dödade där, så förde han dem till deras hem och spetsade dem. Och han gav order om att bränna ned byn till grunden med alla dess tillgångar, och det sades att det var fler än 30 000 människor.

24: Och en gång såg budbärare från Hermannstadt de döda och spetsade i Valakiet som en stor skog, och då såg de ändå inte dem han hade bränt, kokt eller flått.

25: Och en gång omringade han ett helt område kallat Fugrasch (Fagaras), kvinnor, män och barn, och dem förde han till Valakiet där han spetsade dem. Och på samma sätt skar han av huvudena på de män, som hade hjälpt honom att begrava sina skatter.

26: Och en gång befallde han att huvudena skulle skiljas från kroppen på åtskilliga adelsmän och tillagade köttträtter av dem. Och därefter inviterade han deras vänner till sitt slott, och han serverade dem dessa rätter och sade till dem: "Nu äter ni era vänners kroppar" Och därefter spetsade han dem alla.

28: Och en gång lät han spetsa en åsna, och på marken ovanför den placerade han en spetsad franciskanermunk.

31: Och en gång lät han steka små barn och tvingade deras mödrar att äta dem. Han skar av bröstet av kvinnorna och tvingade deras män att äta dem, och därefter gav han order om att männen skulle spetsas.

Ryska historier

Transkription av manuskript nr 11/1088 i Kirillov-Belozerskyklostrets samling Saltykov-Schredin -biblioteket, Leningrad

5: Och en gång sände Dracula ut ett meddelande över landet, att den som var gammal eller sjuk eller fattig och utan arbete skulle komma till honom, och vid hans slott samlades då en stor mängd av invalider och vrak som väntade sig en stor barmhärtighetsgärning. Och han befallde då att alla dessa människor skulle samlas i ett stort palats som var byggt för detta ändamål, och han befallde att alla skulle betjänas med mat och dryck i enlighet med deras egna önskningsar. De åt och drack, och de var glada. Lite senare kom Dracula själv bort till dem, och han talade till dem sålunda: "Vad mer har ni att önska?" Och de svarade honom med en stämma: "Ers Höghet, Gud vet att giva, och Ers Höghet förstår förvisso Guds vilja." Han sade då till dem: "Önskar ni således, att jag förhindrar er att någonsin igen vara bekymrade, så all ni förblir sorglösa?" Och de väntade sig en stor gåva, och de svarade: "Vi önskar det så, Herre." Och då befallde han att palatset skulle stängas och reglas, och så lät han sätta det i brand, och alla därinne brändes upp. Och Dracula sade till sina adelsmän: "Vet att jag har gjort detta, för att dessa stackare inte skall ha fler bördor, och för att det inte skall förekomma fler fattiga stackare i detta land, utan bara rika människor. Vet att jag har befriat dessa människor, så de inte längre skall lida i denna värld, varken av sin fattigdom eller av sin sjukdom."

10: Och en gång åt Dracula mellan liken av många män som hade spetsats runt om hans bord, och han tyckte om att äta i likhögens mitt. Då var det en tjänare som stod alldeles framför honom, och denna tjänare kunde till slut inte tåla lukten av liken, varför han höll sig för näsan och vände bort sitt huvud. Dracula frågade honom: "Varför gör du detta?" Tjänaren svarade: "Herre, jag kan inte uthärda denna stank." Dracula befallde då genast att han skulle spetsas, samtidigt som han tillade: "Du skall få leva så högt uppe, att stanken inte kan nå dig."

Draculas slott

Det tar ett par timmar att klättra upp till toppen av det berg, där resterna av Draculas slott fortfarande finns. Från slottet är utsikten till de närmaste tio-tolv småstäderna svindlande.

Under vägen upp kan man följa ett stråk av nedfallna stenar från slottet och ned till floden Arges som är rödfärgad - inte uteslutande, som traktens vidskepelse säger, av Draculas offers blod, utan desto mer av de röda stenar som regelbundet faller ned från slottet och färgar flodens vatten.

Tre av de fem borgtornen är kvar ännu, och rester av muren sammanbinder dem allttjämt, täckta av Karpaternas vilda blommor och svampar.

Slottet är placerat så högt upp, att det ned ifrån ser ut som en del av själva berget. En hemlig gång leder från slottets brunn in till bergets inre, där den förbinds med en tunnel som mynnar ut i en grotta vid floden. Det var denna gång Dracula använde vid sin flykt 1462.

Efter Draculas död förföll slottet och ödelades som en tyst påminnelse om forna dagars ogärningar. I trakten talar man om slottet och berättar historier om det, men det varken används eller besöks. Det lokala skvallret påstår att Draculas ande fortfarande finns där.

Draculas slott har i gengäld, just i kraft av det isolerade och ödsliga läge som gjort det svårt att utnyttja till något, blivit en ren djurpark Mellan svamparna och ogräset finner man den valakiska örnen, landets gamla symbol, med sin stora vingbredd, och om natten domineras platsen av den rumänska fladdermusen. Råttor, möss, små ormar, rävar, vargar och några få kvarvarande bergsbjörnar är andra regelbundna gäster.

När en främling i dag frågar om vägen till slottet kommer traktens bönder, nu som tidigare, att varna honom, ta honom åt sidan och mumla "nu se poate", gå inte dit. Man tror att Draculas ande kommer att uppstå igen, eller rättare sagt: Att han aldrig riktigt dog, att han är "odöd".

Ett jordskalv 1913 som förstörde stora delar av slottet tockades som Draculas återuppståndelse, och ett senare 1940 togs som ytterligare bevis. Det är numera inte mycket kvar av slottet. Vad de turkiska kanonerna inte maktade förstöra kunde jordskalvet rasera.

Rumänska myndigheter har i dessa dagar, med tanke på det historiska värdet, att avslutat en restauration av slottet. Det är olämpligt och fel. Draculas ande bevaras bäst som slottet ser ut nu: med vittrade stenar, ormhålor, fladdermöss och den röda färgen från de stenar vilkas transport dödade så många människor allttjämt lysande i floden.

Draculas grav

Historien berättar att efter Draculas död tog munkarna från Snagovklostret hand om hans huvudlösa kropp och förde den till klostret. Eftersom de var rädda för repressalier från hans många fiender begravdes emellertid liket i en namnlös grav.

Snagov är en ö i en av sjöarna utanför Bukarest och klostret är beläget i en stor skog. I dag är ett litet kapell den enda resten av det ursprungliga klostret, och det är i detta kapell Dracula anses vara begravnen.

På Draculas tid var Snagov, som upprättades av en av hans förfäder, ett av Valakiets största och rikaste kloster, en omtyckt tillflyktsort och en plats där både prinsar och bojarer gömde sina rikedomar och relikier i krigs- eller flyktiden

Kort efter Draculas död och begravning ödelade en orkan stora delar av Snagov, och endast en tung, rikt utsnidad ekdörr överlevde. Den kan i dag ses på konstmuseet i Bukarest.

1830 blev Snagov fängelseö. En berättelse hävdar att när ett femtiotal fångar i kedjor en gång marscherade in på ön över den lilla träbron gav denna efter för deras vikt, och de hjälplösa fångarna slutade sina dagar på sjöns botten, där

också Draculas skatt och andra hemligheter skulle vila.

Alla Snagovs kulturhistoriska föremål - det var också på denna ö den rumänska boktryckarkonsten började - har under tidernas lopp rövats bort, från ikoner och krucifix till stenar och fönsterglas. Gravarna har öppnats och eventuella rikedomar har stulits.

Först 1897, samma år som Bram Stokers Dracula, började man ställa Snagov under beskydd. Snagov har nu återuppbyggt och fungerar som en blandning av Moster, refugium och semesterö.

Forskningar efter Draculas lik företas med regelbundna mellanrum. Vid utgrävningar 1931, året då Bela Lugosi spelade Dracula på film, fann man en namnlös grav med rester av rött silkestyg, människoben och juveler med Draculas inskrift. Dessa föremål fördes till Historiska museet i Bukarest, varifrån de försvann spårlöst

1974 började en ny serie utgrävningar. Man menar fortfarande att Draculas lik skulle kunna finnas - bara längre ned än de övriga gravarna, vilka eventuellt har haft till uppgift att kamouflera Draculas. Munkarna har sannolikt velat dels skydda liket, dels skydda sig själva mot det.

Undersökningarna fortsätter på den lilla klosterön, 500 år efter Transsylvaniens tyrann.

Sålunda blev Dracula en myt i sin samtid. När han till och med blev det i sin eftertid beror det på en i dag glömd irländsk författare (Bram Stoker f. 1847, död 1912), som fyra hundra år senare skrev en bok om honom. Bram Stoker var en medlem av den hermetiska ordern Golden Dawn och hans kändaste bok är just Dracula som kom ut 1877.

VAMPYRFLADDERMUSEN

Vampyrfladdermusen är en av zoologins gåtor

Detta sällsamma väsen, som fått sitt namn efter vampyren (inte omvänt), lever talrikast i Central- och Sydamerika, men påträffas även i andra tropiska eller subtropiska miljöer. Det finns tre typer - *Desmodus Rufus*, *Didemus Yungi*, *Diphylla Caudata* och *Desmodus Rotunda*. Samtliga typer är blodsugare och smittospridare. De är alla små, mindre än den vanliga europeiska fladdermusen.

Vampyrfladdermusen lever av att suga blod ur framför allt sovande boskaps- och husdjur. Med stor precision och smidighet väljer den en åder och sticker hål, så stillsamt att offret ofta inte ens vaknar. Med särskild förkärlek väljer den de okänsliga delarna på offren: tårna, underbenen, delar av örat.

Med sina skarpa tänder ger vampyrfladdermusen ett bett som kan påminna om ett sår från ett rakblad. När den har bitit igenom slickar den i sig det flytande blodet tills den är mätt. Vampyrfladdermusens blodbehov är så litet att det inte skulle betyda någonting - i sig självt.

Att vampyrfladdermusen likväl är en fara beror på att ett ämne i dess saliv förhindrar blodet att stelna, så att det fortsätter att rinna långt efter att fladdermusen avlägsnat sig.

I dessa dagar undersöker läkarvetenskapen med särskilt intresse vampyrfladdermusen, därför att man hoppas att det ämne i saliven som förhindrar koagulering av blodet ska kunna hjälpa människor som lider av blodproppar.

Undersökningar har bl a visat att vampyrfladdermusens tillvaro är rätt diabolisk. Om de är för många eller födan för knapp lever de av varandra, liksom den gamla vampyrfladdermusen riskerar att sluta som föda åt de unga.

Vampyrfladder-musen är dräktig i upp till ett år.

Vampyrfladdermusen söker sig inte speciellt till människor för att suga blod, men undviker det inte heller. Det finns ett verksamt förebyggande medel: ljus. Varje eld eller lykta är för vampyrfladdermusen en pest och en pina.

Variation:

Vampyrfladdermusen har varit känd i årtusenden, men dess enda kända släkting - vampyrmalen - upptäcktes i Malaysia först 1969 av den schweiziske insektsforskaren Hans Benziger.

Medan de övriga malaysiska malarna av *Calyptrafamiljen* använder sin sugsnabel till att borra sig in i frukter för att suga deras saft, använder vampyrmalen (*Calyptra eustrigata*) sin sugsnabel till att dricka blod. Den kan borra sig igenom djurhud, och man har sett den dricka från bl a antiloper, bufflar och boskapsdjur, på vilka den kan sitta på samma ställe och suga i upp till en timme.

Dr Benziger offentliggjorde sina undersökningar i *The Bulletin of Entomological Research* samma år. Han ville inte utesluta nya överraskningar inom området.